

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคต

การท่องเที่ยวในประเทศไทย นับวันยังมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอันดับต้น ๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล (www.siamfreestyle.com/forum/index.php?showtopic=1922) ได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ และรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ ตัวอย่างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ในอดีตจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบ "มวลชน" (Mass tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยการให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม จึงก่อให้เกิดการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว หรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัด จนทำให้เป็นที่กล่าวกันมากกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จนทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ตกอยู่ในสภาพผู้ป่วยที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยา จึงนับว่าเป็นการเสียโอกาส ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีของ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายควรจะคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวประเภทอื่นที่เหมาะสม แล้วหรือยัง

เป็นคำถามที่หลายคนอยากกล่าวออกมา เพื่อหาแนวคิดใหม่ของการท่องเที่ยว ที่สำคัญจะต้องไม่สร้างผลกระทบทางลบเหมือนที่แล้มา โดยมีการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล “ไปเที่ยวแล้วไม่เห็นได้อะไรกลับมาเลย ”

นี่ก็เป็นอีกคำพูดที่นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อย สะท้อนความคิดดังกล่าวออกมาท้ายที่สุด รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิดนั้นก็เกิดขึ้น โดยเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะจัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลายหลาก ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและความสนใจในแต่ละบุคคล เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่นี้ มีส่วนช่วยจุดประกายให้นักท่องเที่ยวสร้างแนวคิดในการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยลักษณะเด่นที่เป็น "แก่น" ของ "การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด"

(Thematic tourism) นั่นก็คือว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถ "เลือก" ได้จริง ๆ มิใช่ การท่องเที่ยวตามกระแสนิยม ซึ่ง ณ การเลือกดังกล่าวควรมี Concept หรือ Theme ที่สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเลือกในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยว ประเภทของที่พัก รวมถึงการจัดการ และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการท่องเที่ยว โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งด้านผู้ประกอบการและด้านของนักท่องเที่ยว อาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวดังกล่าว

รูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่

ในอดีตเราพบว่ารูปแบบดังกล่าวส่วนใหญ่จัดเป็น การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่ แต่ ณ ปัจจุบันยังมีหลายรูปแบบ อาทิเช่น

1. Atomic tourism เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยสถานที่ดังกล่าวมักเป็น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของระเบิดนิวเคลียร์ นอกจากนี้อาจรวมไปถึงยานพาหนะหรือบริเวณที่เกิดระเบิด ตัวอย่างการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวอาจไม่พบในเมืองไทย แต่ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ การเยี่ยมชมพื้นที่เมืองฮิโรชิมา และนางาซากิ ซึ่งเมืองทั้งสองเคยถูกทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ เมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

2. Dark tourism (Black tourism or grief tourism) คือ การท่องเที่ยว ณ บริเวณที่เกี่ยวข้องกับการสังหาร หรือ พื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งรวมไปถึง ปราสาทและสนามรบ เช่น Culloden near Inverness, Scotland; บริเวณที่เกิดภัยพิบัติทั้งที่เกิดจากฝีมือคน หรือ ธรรมชาติ เช่น Ground Zero in New York; อดีตพื้นที่เรือนจำ ซึ่งปัจจุบันได้เปิดพื้นที่ให้คนทั่วไปได้เยี่ยมชม เช่น เรือนจำ Beaumaris ใน Anglesey, Wales. และสิ่งที่ผู้คนให้ความสนใจเป็นพิเศษไม่แพ้กัน เช่น ค่าย Auschwitz ใน Poland, และเขต Chernobyl ในอดีตสหภาพโซเวียต หรือ Bran Castle, Poienari Castle in Romania

3. Disaster tourism คือ การท่องเที่ยว ณ บริเวณที่เคยเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวอาจมีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยร่วมด้วย ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ TSUNAMI ที่ผ่านมา

4. Extreme tourism (or shock tourism) คือรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นการท่องเที่ยวในสถานที่อันตราย เช่น ภูเขา ป่า ทะเลทราย ถ้ำ หรือเหตุการณ์ที่อันตราย ในบางครั้ง Extreme tourism คล้ายกับรูปแบบ Extreme sport เนื่องจากรูปแบบทั้งสองได้เน้นไปที่ "Adrenaline rush"

5. Militarism heritage tourism เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผู้สนใจได้มีโอกาสได้เยี่ยมชมเขตพื้นที่ทหาร ซึ่งเป็นเขตพื้นที่เฉพาะ ดังที่ทราบในอดีตว่า เขตพื้นที่ทหารห้ามเข้า มาเป็น พื้นที่ทหารยินดีต้อนรับ ซึ่งในบางพื้นที่อาจมีกีฬา Extreme sport ร่วมด้วย เช่น เขตพื้นที่กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ ที่มีบริการ กีฬา Paint Ball ให้กับผู้ที่สนใจ

6. Space tourism เป็นการท่องเที่ยวในสถานีวิจัยอวกาศรวมถึงการเดินทางโดยยานอวกาศ ซึ่งการเดินทางรูปแบบดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

ตัวอย่างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด

1. Archaeological tourism การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดี

เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) โดยเน้นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึงการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์

2. Atomic tourism การท่องเที่ยวเชิงปรมาณู

เป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับระเบิดปรมาณู การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ยังรวมถึงพื้นที่ที่มีการระเบิด และพายุที่บรรทุกระเบิดนั้นๆ

3. Bookstore tourism การท่องเที่ยวเชิงการอ่าน

เป็นรูปแบบย่อยของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยวประเภทนี้อาจจัดร่วมกันระหว่างโรงเรียน ห้องสมุด กลุ่มนักอ่าน และองค์กรต่างๆ ภายในท้องถิ่น โดยอาจจัดเป็นรายการนำเที่ยวภายใน 1 วันซึ่งมีลักษณะท่องเที่ยวไปทั่วเมืองเพื่อตามรอยร้านหนังสือ

4. Child sex tourism

CST - Child sex tourism เป็นรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมโครงการต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศในเยาวชน

5. Community based tourism : การท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่แตกแขนงออกมาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งลักษณะของ Community based tourism มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตของผู้คน ศึกษาวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน

6. Dark tourism

หรืออาจเรียกว่า Black tourism หรือ Grief tourism เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวที่ยากลำบาก หรืออาจมีการเสียชีวิต โดยหมายรวมถึงปราสาทและสมรภูมิตรบ

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 28 ก.ย. 2555
เลขทะเบียน..... 246462
เลขเรียกหนังสือ.....

7. Dental tourism การท่องเที่ยวเชิงทันตกรรม

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่เน้นเรื่องการรักษาสุขภาพฟัน นอกเหนือไปจากระบบประกันสุขภาพที่นักท่องเที่ยวมีอยู่

8. Drug tourism การท่องเที่ยวเชิงยาเสพติด

หมายถึง การเดินทางเพื่อซื้อและใช้ยาเสพติดในแหล่งท่องเที่ยวที่กฎหมายอนุญาต ในขณะที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถซื้อ และใช้ยาเสพติดในประเทศของตนได้ การท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นที่นิยมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งกฎหมายไม่อนุญาตให้สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

9. Disaster tourism การท่องเที่ยวเชิงโศกนาฏกรรม

หมายถึง การท่องเที่ยวในบริเวณที่เพิ่งเกิดโศกนาฏกรรม โดยอาจมาในรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยดังกล่าว

10. Extreme tourism การท่องเที่ยวเชิงเสี่ยงภัย

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น ภูเขา ป่า ทะเลทราย และถ้ำ หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง ซึ่งหมายรวมถึงกีฬาประเภท Extreme โดยมีจุดประสงค์เพื่อความสะใจ การหลั่งสาร Adrenaline และการยอมรับในความเป็นมืออาชีพร่ำ สำหรับกีฬาประเภท Extreme

11. Eco tourism : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นให้การศึกษานักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น

12. Garden tourism การท่องเที่ยวเชิงพฤกษศาสตร์

เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวกับการเดินทางเพื่อเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์ (Botanical garden) หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พฤกษชาติ

13. GLBT tourism การท่องเที่ยวเชิงเพศที่สาม

Gay Lesbian Bisexual & Transgender หมายถึงรูปแบบการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ที่ให้การยอมรับเพศที่สาม หรือการเดินทางเพื่อเข้าร่วมเทศกาลเฉพาะที่จัดขึ้นเพื่อเพศที่สามโดยเฉพาะ

14. Heritage tourism การท่องเที่ยวในแหล่งมรดกแผ่นดิน

เป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) โดยมีลักษณะสำคัญที่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับอดีต เช่น คลองเก่า รางรถไฟ สมรภูมิมรดกเก่า ตลอดจนการเดินทางเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ซึ่งเป็นรากเหง้าของบรรพบุรุษ

15. Health tourism : การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว เน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์ทางกายและใจ โดยกิจกรรมของการท่องเที่ยวแบบนี้ ครอบคลุมเรื่อง การล้าสพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ

16. Literary tourism การท่องเที่ยวเชิงวรรณกรรม

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวย่อยของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) โดยเป็นการเดินทางเยี่ยมชมสถานที่จริงที่ปรากฏในนวนิยาย หรือสถานที่ที่เป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนสร้างสรรค์นวนิยายขึ้น

17. Militarism heritage tourism การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทหาร

หมายถึง การเดินทางเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของทหาร เช่น ค่ายทหารเก่า เขาค้อ ภูหินร่องกล้า หรืออนุสรณ์สถานต่างๆ

18. Music tourism การท่องเที่ยวเชิงดนตรี

หมายถึง การเดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ เพื่อชมคอนเสิร์ตหรือเทศกาลทางดนตรี

19. Pop-culture tourism

คือการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ปรากฏในงานประพันธ์ ภาพยนตร์ เพลง หรือสื่อบันเทิงอื่นๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้นๆ

20. Poverty tourism หรือ Poorism หรือ Pro poor tourism

เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ด้อยพัฒนา เพื่อทัศนคติชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่ยากจน เช่นใน อินเดีย เอธิโอเปีย หรือแม้แต่สถานที่ที่เคยเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างเฮอริเคน หรือสึนามิ เช่น เมืองหลุยเซียนา ซึ่งกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ หลังถูกทำลายล้างจากเฮอริเคนแคทรินา

21. Rural / Urban tourism : การท่องเที่ยวเขตชนบท / เมือง

เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ชนบทเป็นจุดหมาย ส่วนใหญ่แล้ว Rural tourism มักครอบคลุมกิจกรรมท่องเที่ยวหลักๆ คือ การชมวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ เช่น การประมง การทำสวน บางครั้งก็อาจจะเรียกว่าเป็น Home stay

22. Rural tourism มักจะเสนอกับ Urban tourism คือการท่องเที่ยวในเขตเมือง ซึ่งเน้นกิจกรรมที่มักเกิดขึ้นในเมือง เช่น การชมพิพิธภัณฑ์ การชมเมือง การ Shopping อย่างไรก็ตาม ต้องมีการจัดแบ่งประเภทของเมืองตามลักษณะเด่น เช่น เมืองประวัติศาสตร์ เมืองผ่าน เมืองหลักทางการท่องเที่ยว เมืองชายทะเล เป็นต้น

23. Sex tourism

คือการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมทางเพศกับหญิงขายบริการ (หรือชายขายบริการ) เข้ามาเกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวประเภทนี้ส่วนใหญ่มาจากประเทศที่ร่ำรวย

24. Slow travel

คือ การท่องเที่ยวเนิบช้า ไม่เร่งรีบ เน้นความละเมียดละไม โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การรับประทานอาหาร การเดินทาง เมื่อรูปแบบ Slow travel เริ่มได้รับความนิยม จึงได้มีการขยายผลไปสู่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น Slow hotel / Slow package

25. Village tourism หรือ Village based tourism

วัตถุประสงค์ของ Village tourism คือการผลักดันให้การท่องเที่ยวตามหมู่บ้าน ชนบท ภูมิวิถีชีวิต ประเพณี การแต่งกาย ความเชื่อ

26. War tourism

เป็นคำที่สื่อใช้เรียกแนวคิดการท่องเที่ยวเข้าไปในสมรภูมิรบ เพื่อต้องการรับรู้บรรยากาศสงครามอย่างใกล้ชิด ลักษณะท่องเที่ยวในรูปแบบ War tourism ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มักมีจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสงคราม อาทิ เวียดนาม (สงครามเวียดนาม) กัมพูชา เป็นต้น เมื่อระยะเวลาล่วงเลยไป พบว่า War tourism ยังหมายถึง การแอบเข้าไปสังเกตการณ์ในสถานที่อันตรายหรือสถานที่ต้องห้ามอีกด้วย นักท่องเที่ยวจำนวนมากถูกจับกุมในพื้นที่สงคราม เช่น ในอิสราเอล เลบานอน พม่า อัฟกานิสถาน และโคลัมเบีย นอกจากนี้ยังมีนักข่าวอิสระหลายราย ที่เรียกตนเองอย่างติดตลกว่าเป็น “War tourism” (เช่น นายพี.เจ. โอธอร์ค นักข่าวอิสระชื่อดัง) รวมถึงทหารรับจ้างที่ปลอมตัวเป็นนักท่องเที่ยว อย่างในกรณีนายไมเคิล ฮอร์ ที่ได้ปลอมตัวเป็นสมาชิกกลุ่มภาคีฟรอนท์ไลน์แห่งชาติ ระหว่างภารกิจเข้ายึดพื้นที่ประเทศเซเชลส์

27. Water tourism

คือการท่องเที่ยวทางเรือในวันหยุด เพื่อทัศนอาทิจรที่ต่างๆ อย่างรวดเร็ว บางครั้งอาจเดินทางไปท่าเรือที่หรูหรา หรือเพียงจอดเรือเพื่อรับประทานอาหารกลางทะเล บางครั้งอาจเดินทางไปทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมด้วย เรียกกันอีกชื่อว่า Boating-Holiday

28. Wildlife tourism

เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาที่เป็นมิตรต่อสัตว์ป่า การท่องเที่ยวชนิดนี้ ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วทั่วโลก พึง่ายๆก็คือ การท่องเที่ยวประเภทนี้คือการเฝ้าดูอิริยาบถของสัตว์ป่าในที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

29. Wine tourism

เป็นการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ในการชิม บริโภค หรือซื้อไวน์ จากแหล่งผลิตโดยตรง หรือสถานที่ใกล้เคียง การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ส่วนมากคือการเยี่ยมชมโรงผลิตไวน์สวนองุ่น ภัตตาคารที่เสิร์ฟไวน์ชนิดพิเศษ หรือการเยี่ยมชมงานเทศกาลไวน์ต่างๆ

30. Sacred travel หรือ Metaphysical tourism

เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่กำลังเติบโตขึ้นในตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชนิดนี้ได้รับความสนใจจากผู้เชื่อในลัทธิ New age ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงวัยกลางคน โดยนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมสถานที่ที่เชื่อกันว่ามีความลึกลับทางจิตวิญญาณ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ

31. Shark tourism

เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในเชิง Ecotourism โดยริเริ่มจากแนวคิดที่จะสนับสนุนให้สังคมเห็นคุณค่าของปลาดูแลมากขึ้น นักท่องเที่ยวไม่ใช่จะได้เห็นแต่เพียงปลาดูแลที่ถูกจับมาเพื่อฆ่า และตัดอวัยวะบางส่วนไปขาย หากแต่จะได้สัมผัสกับปลาดูแลเป็นๆ ที่มีชีวิตอยู่ในท้องทะเล

32. Space tourism

เป็นการบริการที่เกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานมานี้ โดยนักท่องเที่ยวต้องจ่ายเงินจำนวนมหาศาล เป็นค่าเชื้อเพลิงกระสวยอวกาศ และบินขึ้นไปชมทัศนียภาพบนอวกาศ

33. Sports tourism

คือการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา โดยรวมถึงนักกีฬาที่เดินทางไปเข้าร่วมการแข่งขันระดับนานาชาติด้วยเช่นกัน

34. Sustainable tourism

เป็นการท่องเที่ยวที่มีเจตนาจะสร้างผลกระทบให้น้อยที่สุดต่อสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของผู้อาศัยในชุมชนนั้นๆ แต่ยังสามารถเพิ่มงานเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก การท่องเที่ยวในระยะแรกได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด เป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวด้วย และสิ่งที่ได้รับเพิ่มขึ้น คือ การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้มีประสิทธิภาพ ช่วยลดการทำลายแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชุมชนที่มีเหลืออยู่น้อยในปัจจุบัน ให้สามารถดำรงอยู่ได้ต่อไปจนตกทอดไปถึงชนรุ่นหลัง เช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (http://www.tica.or.th/images/plan_tourism_2555-2559/2555-2559.pdf) ได้สรุปถึงการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปตามเศรษฐกิจ ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเงินมากขึ้น ประกอบกับการที่คู่แข่งหันมาใช้กลยุทธ์ด้านราคา เพื่อดึงความสนใจของตลาดนักท่องเที่ยวที่หดตัวลง ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเลือกจุดหมายปลายทางมากขึ้น ซึ่งมีผลให้เกิดพฤติกรรม Last minute คือ ใช้เวลาสั้นก่อนการเดินทางเพื่อตัดสินใจในการจอง/ซื้อสินค้าและบริการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความคุ้มค่า

2. นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้ โดยอาจเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น

3. นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และ นิทรรศการ (MICE) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ต้องการสัมผัสธรรมชาติ ที่บริสุทธิ์ กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เลือกพักแรมในโรงแรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐาน สำหรับการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

4. กระแสของความสนใจและใส่ใจในสุขภาพ และการออกกำลังกาย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) มีแนวโน้มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ประเทศต่างๆ ได้แข่งขันกันแย่งชิงสิทธิ์ในการจัดกิจกรรม หรือ Event ด้านการกีฬา ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความพร้อมในด้านบุคลากร สนามแข่งขัน มีประสบการณ์ในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ รวมถึงกีฬาที่มี เอกลักษณ์ เช่น มวยไทยและตะกร้อ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไทยมีชื่อเสียงในเรื่องสปา การนวดแผนไทย ความพร้อมในด้านของบุคลากร มี สถานประกอบการที่มีคุณภาพซึ่งพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า กระแสการดูแลสุขภาพ (Health) นับเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นๆ ในการเลือกใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เว้น

แม้แต่การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทำให้กระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน และเกิดประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (www.tat.or.th/uploaddept/36/การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.doc) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามสดชื่นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ / หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/ อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพและ/หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย การท่องเที่ยวสุขภาพธรรมชาติ การท่องเที่ยวสุขภาพทางวัฒนธรรม รวมถึงการปรับสมดุลของอาหาร การปรนนิบัติเพื่อเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ขจัดความเครียด และปรับความสมดุลให้แก่ร่างกาย

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายหลัก คือ เพื่อการพักผ่อน รักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ เพื่อเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ขจัดความเครียด และปรับความสมดุลให้แก่ร่างกาย

2. ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) อาจแบ่งออกได้ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็น

2 ประเภทหลัก ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : www.tat.or.th/uploaddept/36/การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.doc)

1. การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พักแรมหรือนอกที่พักแรมอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การนวด / อบ / ประคบสมุนไพร การบริการสวดมนต์บำบัด (Aroma therapy) และวารีบำบัด (Water therapy) การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน การฝึกกายบริหารท่าฤาษีดัดตน การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และอื่นๆ โดยทั่วไป จึงมักนิยมการเดินทางไปท่องเที่ยวในชนบทต่างจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม โดยจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายบรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวด้วย และเลือกพักแรมในสถานที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมหรือรีสอร์ท ที่มีศูนย์สุขภาพหรือศูนย์กีฬาให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่มีมาตรฐานคุณภาพอย่างแท้จริง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่พักแรมนั้น ๆ จัดไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น ในการให้บริการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการจึงต้องดำเนินการพัฒนาบริการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ จึงถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับการนิยมนำแพร่หลายเป็นอย่างมาก และมีประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพแลพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปในตัวอีกด้วย

2. การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health healing tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟันและการรักษาสุขภาพฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม การผ่าตัดแปลงเพศ และอื่น ๆ เป็นต้น โดยทั่วไปจึงมักมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่บรรจุโปรแกรมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม หรือการผ่าตัดแปลงเพศ ฯลฯ เป็นต้น โดยเลือกใช้บริการในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการต้องดำเนินการพัฒนาบริการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมบำบัดรักษาสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม การท่องเที่ยวเชิงบำบัด รักษาสุขภาพจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์ต่อการรักษาฟื้นฟูสุขภาพนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ และ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐาน

3. รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

ในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health promotion tourism) มีรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : www.tat.or.th/uploaddept/36/การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.doc)

1. ท่องเที่ยวแพทย์แผนไทย เยี่ยมชมวัดโพธิ์ที่มีประวัติความเป็นมาที่มีชื่อเสียงเก่าแก่ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย รับฟังการบรรยายสรุปและชมการสาธิตการนวดไทยแผนโบราณเพื่อการรักษาโรคและการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณจากผู้ที่มีความสามารถเปรียบเทียบกับวิธีการนวดแผนโบราณของประเทศไทยกับการนวดของประเทศอื่นๆของโลก

2. ท่องเที่ยวอาหารสมุนไพร เยี่ยมชมศูนย์เกษตรสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพร และศึกษาเรียนรู้ความมหัศจรรย์แห่งภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์โรงวัฒนธรรมทางด้านอาหารสมุนไพรไร้พิษที่มีแคลอรีต่ำและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การนวดแพทย์แผนไทยและอบสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาโรคและบำรุงรักษาสุขภาพ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา / ฝึกโยคะ / ฝึกกายบริหารท่าฤาษีดัดตน และชมการสาธิตกระบวนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร

3. ท่องเที่ยวสมุนไพรชนบท เยี่ยมชมทัศนศึกษาการปฏิบัติงานของกลุ่มชมรม สมาคม และผู้สนใจสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและบำรุงร่างกายในชนบทต่างจังหวัดที่ยังอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหมอพื้นบ้าน โดยจัดให้มีการเยี่ยมชมสวนสมุนไพรในสถานที่จริง และรับฟังการบรรยายสรุป รวมทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหมอพื้นบ้านและชาวบ้านสมาชิกกลุ่มชมรมหรือสมาคมสมุนไพร

4. ท่องเที่ยวเกษตรธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และการเรียนรู้ปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษ ด้วยการฝึกฝนวิธีการปลูกผักพื้นบ้านสำหรับบริโภคได้เอง การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในการทำเกษตรยั่งยืนแผนใหม่ไร้ปุ๋ย ไร้ยาฆ่าแมลง โดยมีการทัศนศึกษาและพบปะสนทนากับนักวิชาการพื้นบ้านเกษตรกรกรมไทย

5. ท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ เยี่ยมชมทัศนศึกษาแหล่งน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ ที่มีอยู่ในหลายจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย และพักในโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ใน หรือใกล้สถานที่ให้บริการอาบน้ำแร่เพื่อบำบัดสุขภาพ โดยมีการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ไปในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่นั้น

6. ท่องเที่ยวฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา เยี่ยมชมวัดป่ากลางธรรมชาติอันสวยงาม สงบและสงบสุข ทำการฝึกปฏิบัติแนวสมาธิพุทธศาสนาเพื่อสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจ ท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม หรือนั่งวิปัสสนาบำเพ็ญภาวนาขั้นสูงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติ โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการคลายเครียดในชีวิตประจำวัน รวมทั้งศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณตะวันออก

7. ท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งธรรมชาติและเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่สวยงาม โดยการเดินป่าสมุนไพรรหรือขี่จักรยานเสือภูเขาชมธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติและป่าธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่าง หลากหลายในสถานที่พักแรมประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีสถานบริการส่งเสริมสุขภาพแบบสปาให้ เลือกใช้บริการได้

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างกันหลายรูปแบบ เช่น ท่องเที่ยวแพทย์แผนไทย ท่องเที่ยวอาหารสมุนไพร ท่องเที่ยวสมุนไพรชนบท ท่องเที่ยวเกษตรธรรมชาติ ท่องเที่ยวน้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ ท่องเที่ยวฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา และ ท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ

4. กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพ

พันธุรัตน์ เกตewanดี และ ศันธยา กิตติโกวิท (<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/5627?mode=full>) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับธุรกิจโรงแรมกับพื้นที่ท่องเที่ยวหลักสามพื้นที่ ได้แก่ ภูเก็ต หัวหิน และเชียงใหม่ พบว่า ธุรกิจสปาได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครและเมืองท่องเที่ยวหลัก การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้บริการในโรงแรมจึงมีความโน้มเอียงไปในลักษณะของการให้บริการสปามากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น น้ำพุร้อน

ในช่วงเวลาการศึกษา (พ.ศ.2546-2547) พบว่าธุรกิจสปาในโรงแรมมีสภาพการแข่งขันสูงทั้งในระดับประเทศ และภายในประเทศเอง โดยมีบาหลีและมัลดีฟเป็นคู่แข่งสำคัญ และอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสนใจและพร้อมที่จะแข่งขัน ส่วนภายในประเทศเอง การให้บริการสปาในโรงแรมต้องเผชิญกับคู่แข่งจาก Day spa ซึ่งมีอัตราการบริการในระดับต่ำ และให้บริการอย่างแพร่หลายในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การแข่งขันที่สูง ทำให้มีการจัดตั้ง

สมาคมต่างๆ เพื่อการรวมตัว รักษาผลประโยชน์ และการเรียนรู้ร่วมกัน ในขณะเดียวกันรัฐบาลได้เข้ามาบีบบบาท ในการกำหนดมาตรฐานบริการและการฝึกอบรมและให้ใบรับรองพนักงาน นอกจากนี้ก็มีความพยายามที่จะกระตุ้นความต้องการโดยทำการตลาดมากกว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ สำหรับกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมเมื่อพิจารณาจากสภาวะแวดล้อม ทางด้านการท่องเที่ยวไทย จึงควรเป็นกลยุทธ์เติบโตแบบ Concentration โดยพัฒนาความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นแต่จัดหาประเภทของบริการที่สามารถครอบคลุมและเพิ่มฐานลูกค้าให้กว้างขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมุ่งพัฒนาให้บริการสปา กลายเป็นสินค้าหรือสัญลักษณ์ของสินค้าการท่องเที่ยวไทย ในรูปแบบเดียวกับการมาเยือนวัด วัง การขี่ช้าง เทียวตลาดน้ำ การพัฒนามาตรฐานการให้บริการและกลยุทธ์การสร้างเอกลักษณ์ให้กับบริการ ควรเป็นการต่อยอดโดยพัฒนาแบรนด์เนมของประเทศไทย หรือ แบรนด์เนมในระดับโรงแรม

นอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ และขยายขอบเขตการให้บริการและกลุ่มลูกค้า โดยการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ ผลานเอกลักษณ์และทุนทางวัฒนธรรมของไทย ทรัพยากรในพื้นที่อาทิเช่น น้ำพุร้อน หรือเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในประเภทอื่น ๆ เช่น Eco-tourism การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือ Meditation tourism อีกทั้งความร่วมมือกับสถานพยาบาล ในแนวทางของการแพทย์สมัยใหม่หรือแผนโบราณ หรือ แผนตะวันออก อาทิเช่น Dental tourism หรือ ธรรมชาติบำบัด

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้บริการในโรงแรม มีความโน้มเอียงไปในลักษณะของการให้บริการสปามากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น น้ำพุร้อน การพัฒนามาตรฐานการให้บริการและกลยุทธ์การสร้างเอกลักษณ์ให้กับบริการ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ และขยายขอบเขตการให้บริการและกลุ่มลูกค้า โดยการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ผลานเอกลักษณ์และทุนทางวัฒนธรรมของไทย

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (<http://www.dasta.or.th/dasta/th/multimedia/detail.php?id=10&SystemModuleKey=tip>) ได้กล่าวว่า ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวชุมชน (Community-based tourism : CBT) เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นกระแสทางเลือกการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคืออะไร และมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวกระแสหลักหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไปที่คนส่วนใหญ่เข้าใจอย่างไร นี่อาจเป็นคำถามสำหรับคนที่เพิ่งเคยได้ยินคำว่า

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน” เป็นครั้งแรก ในอดีตคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในชนบทไทยมักนิยมเดินทางไปเที่ยวในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่อื่น ๆ ในขณะที่คนในเมือง/คนกรุงเทพฯ นิยมเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ อาทิ ประเทศอเมริกา หรือ กลุ่มประเทศทางยุโรป เพราะต้องการไปเห็นความทันสมัย ความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในขณะที่ชาวต่างประเทศมักจะไปเที่ยวตามเมืองใหญ่ของประเทศ ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยกว่าเพราะอยากเห็นสิ่งที่ประเทศของตนไม่มี และนักท่องเที่ยวเหล่านี้มักไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง หรือมีความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านธรรมชาติหรือด้านการมีศิลปวัฒนธรรมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม) อาทิ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา ฯลฯ เพราะมีข้อมูลเพียงเท่านั้น และอาจพิจารณาเรื่องความสะดวก คุณภาพการให้บริการด้านต่าง ๆ รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วย เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมมากจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่นั้น ๆ แม้ว่าจะมีการลงทุนพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและบริการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ มากเพียงใดก็ตาม ก็เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม มีปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาเกิดภาวะการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม นักลงทุนที่มาจากนอกชุมชนหรือแม้แต่จากต่างประเทศจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากกว่าคนในท้องถิ่น และไม่ให้ความสำคัญ หรือเคารพความเป็นชุมชน ตลอดจนอัตลักษณ์ของชุมชนเท่าที่ควร

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) จึงเริ่มมีการขยายตัวทีละน้อย และเป็นกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาหรือทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งพบว่าจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. เริ่มจากงานพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และเมื่อประสบความสำเร็จ จึงทำให้มีผู้มาศึกษาดูงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือนมากขึ้น เช่น มีการให้บริการที่พักโฮมสเตย์ อาหาร วิทยากรชุมชนในการให้ความรู้ เป็นต้น ดังนั้น จึงกลายเป็นการพัฒนาต่อยอดในด้านการท่องเที่ยวในที่สุด
2. เริ่มจากการที่ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีผู้มาเที่ยวในพื้นที่อยู่แล้ว ชุมชนจึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ที่ผ่านมา มีหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้แต่ธุรกิจเอกชนบางส่วน ได้เข้าไปส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน ดูแล จัดการเรื่องอาหาร ความปลอดภัย ความบันเทิง ตลอดจนจัดสถานที่พักหรือที่รู้จักกันในชื่อของ “โฮมสเตย์” และในหลาย ๆ ครั้ง การ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่า คือ การจัดโฮมสเตย์ แต่แท้จริงแล้ว แนวคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการมองชุมชนแบบองค์รวมและอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าชุมชนที่ดำรงอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ ต้องมีสิ่งที่ดีงามและทรงคุณค่าอยู่ในชุมชน และการที่ชุมชนได้นำสิ่งที่ดีงามเหล่านั้นมาให้คนภายนอกได้ชื่นชมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต เอกลักษณ์ทางประเพณี วัฒนธรรม ก็เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในเรื่องของความภาคภูมิใจและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน

จากประสบการณ์ของหลายชุมชนที่ผ่านมา พบว่า ผู้นำชุมชนหรือผู้มีฐานะในชุมชนบางคนหรือนักธุรกิจจากภายนอกไปลงทุนทำรีสอร์ท และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ โดยเป็นการจำลองหรือย่อส่วนการทำธุรกิจท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลง เพราะต้องไปทำในชุมชนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวไม่มากเหมือนเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ และมีการฝึกอบรมให้คนในชุมชนกลายเป็นผู้ประกอบการอาชีพในธุรกิจท่องเที่ยว เช่น เป็นไกด์ เป็นเจ้าของกิจการทัวร์ เป็นเจ้าของร้านอาหาร ฯลฯ และต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้มากที่สุด จนทำให้หลายชุมชนที่ไม่มีการระมัดระวังในการพัฒนา หรือขาดการวางแผนในการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี สูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง เช่น การแสดงทางวัฒนธรรมถูกดัดแปลงให้สอดคล้องกับรสนิยม ความคาดหวังและเวลาของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด และต้องไม่ลงทุนมากนักด้วย ผลกระทบที่ตามมา คือ ความแตกแยก ความริ้วร้าว ความไม่สงบสุขของคนในชุมชน กรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ คนในชุมชนแห่งหนึ่งจะตัดต้นลำพูเพื่อมีไม้หั้นห้อยในบริเวณบ้านของตน เพราะเพื่อการถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยว เปื่อเสียงเครื่องเรือหางยาว และไม่พอใจที่ชุมชนของตนมีมลพิษมากขึ้น หรือในอีกหลายชุมชนที่ชาวบ้านไม่ค่อยพอใจเรื่องการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นธรรม หรือเกิดการแข่งขันกันทำธุรกิจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน ฯลฯ ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้มีให้เห็นมากมายในเกือบทุกชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปมาก ๆ โดยปราศจากการเตรียมความพร้อมของชุมชนมาก่อน

ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยว เพราะเป็นความพยายามของหลายฝ่ายที่คิดสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่นี้ขึ้นมาทดแทน หรือคู่ขนานกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก โดยหวังว่า การท่องเที่ยวทางเลือกนี้จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่จะได้รับการรักษา การอนุรักษ์ให้มีความยั่งยืนต่อไปเรื่อย ๆ ส่วนเหตุผลที่ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักท่องเที่ยวด้วยนั้น ก็เพราะว่าการท่องเที่ยวชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ใหม่ ได้ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง การประกอบอาชีพด้วย

(หากต้องการและมีศักยภาพเพียงพอ) และในบางพื้นที่ นักท่องเที่ยวอาจได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพอีกด้วย

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวชุมชนที่มีการจัดการได้ดี คือ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ อย่างยั่งยืนตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้หรือเข้ามาเพื่อผ่อนคลาย การพัฒนาแนวคิด สุขภาพของนักท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไป ก็เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกัน มิใช่เกิดรายได้แก่ชุมชนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง สามารถเชื่อมโยงไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชนที่ดี แม้กระทั่งเชื่อมโยงไปถึงการแก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ ระดับโลกได้อีกหลายอย่าง อาทิ การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน (หากชุมชนดูแลทรัพยากรธรรมชาติของตนเองได้ดี ใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็มีส่วนช่วยลดการผลิตก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้) อีกด้วย

สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน คือการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก ไม่เน้นที่เศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง เพราะจะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชนในที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างให้คนเกิดความรัก ความภูมิใจ ความหวงแหน การรู้จักถึงคุณค่าเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่เสียก่อน ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีเอกลักษณ์ มีเสน่ห์ และทำให้คนในชุมชนมีความต้องการที่จะนำเสนอความภาคภูมิใจในสิ่งต่าง ๆ ไปยังคนภายนอกและสามารถถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความท้าทายในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวก็คือ ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมแล้วหรือยัง ในการรับมือกับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในอนาคต และเราจะทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่อาจได้และเสียประโยชน์จากการที่นักท่องเที่ยวเข้าไปครั้งละมาก ๆ หรือบ่อย ๆ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีแนวโน้มที่จะถูกแทรกแซงจากกลุ่มคนภายนอก เช่น กลุ่มทุน นักธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากนายทุนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และการลงทุนได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนมือของที่ดินจากชาวบ้านไปสู่นายทุนมากขึ้น และเราจะมีวิธีการอย่างไร ที่จะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่มีเอกลักษณ์พิเศษ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในหลายมิติ (Multi-dimensions) เช่น ทำให้คนในชุมชนรักกัน เกื้อกูลกัน สามารถรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนให้ตกทอดไปถึงลูกหลาน ส่งผลให้คนภายนอกต้องการแสวงหา เรียนรู้และทำให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ที่ทั้งสองฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน สร้างเครือข่ายช่วยเหลือ สนับสนุนกันและกันที่สุดในที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การท่องเที่ยววันนี้ มี 2 รูปแบบ คือ เริ่มจากงานพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีผู้มาเที่ยวในพื้นที่อยู่แล้ว ชุมชนจึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ถึงการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก ไม่เน้นที่เศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง และต้องให้ชุมชนสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่มีเอกลักษณ์พิเศษ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในหลายมิติ ทำให้คนในชุมชนรักกัน เกื้อกูลกัน สามารถรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนให้ตกทอดไปถึงลูกหลาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรหมมินทร์ พวงมาลา (http://onknow.blogspot.com/2009/03/blog-post_1585.html) ได้ศึกษาการค้นหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในการจัดการจัดการทรัพยากรในชุมชน ที่สำคัญชุมชนแม่กำปองตั้งอยู่บนบนภูเขา โดยมีเนื้อที่ 3,000 ไร่ รอบบริเวณมีต้นน้ำลำธารขุนน้ำแม่กว้ง โดยทางโครงการได้จัดการแนวทางฯ 3 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ, การอนุรักษ์ทรัพยากรและวิถีชุมชน ที่มีการทำเหมืองและชา การทำผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจำหน่าย อาทิ ไกด์ท้องถิ่น กลุ่มศิลปวัฒนธรรมกลุ่มช่างฟ้อน กลุ่มนักดนตรี เป็นต้น ทั้งนี้ยังรับสมัครบ้านที่พร้อมเป็นที่พักแก่นักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อผลักดันให้ชุมชนรู้จักการพึ่งพาตนเอง จนชาวบ้านเริ่มเข้าใจเข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และทางโครงการก็ได้มีการเปิดรับนักท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ.2543 ภายใต้การพัฒนาคำว่าความรู้ของคนในชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและวิถีชีวิต และหล่อหลอมให้ตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไม่เน้นปริมาณการท่องเที่ยว หรือรายได้ แต่จะเน้นด้านความเข้มแข็งในชุมชน ที่คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงความยั่งยืนของธรรมชาติ

ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และคณะ (<http://www.ttresearch.org/home/images/pdf/2550-02-12.pdf>) ได้ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้ ผลการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านมี 4 ประเภท คือ 1. การใช้ยาสมุนไพร 2. การนวด จับเส้น การประคบและอบสมุนไพร 3. การผลิตอาหารธรรมชาติเพื่อสุขภาพ และ 4. การใช้มนต์คาถา การเสกเป่า การต่อกระดูกและการรักษาพิษงู ส่วนรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านมี 2 รูปแบบ คือ 1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการปรับปรุงในเรื่องการเข้าถึงสถานที่ ความสะอาด และสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะอาดต่าง ๆ และ 2.การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และปราสาทหินในเขตอีสานใต้ตลอดจนถึงประเทศกัมพูชา และการท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น อันประกอบด้วย ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ บริษัท นำเที่ยว และภาคเอกชน โดยเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ใกล้เคียง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพอย่างยั่งยืนได้